

INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

I. Inleiding

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen is wettelijk een ‘administratieve openbare instelling met beheersautonomie’. Dit betekent concreet dat het Instituut een onafhankelijke overheidsinstelling is met een eigen Raad van Bestuur.

Deze bestuursvorm komt overeen met wat vroeger een “parastatale B” was. Voor deze rechtsvorm werd bij de oprichting van het Instituut in 2002 gekozen om het Instituut de door Europa vereiste onafhankelijkheid te kunnen garanderen. Het Instituut werd immers opgericht in uitvoering van de Anti-discriminatie richtlijnen met betrekking tot geslacht. Een zogenaamd “gelijkheidsbevorderend orgaan”, of in het Engels “*equality body*”, moet immers onafhankelijk zijn.

Dat betekent ook dat bij vragen over de werking van het Instituut als gelijkheidsbevorderend orgaan de Oprichtingswet van het Instituut uit 2002 de autonomie van het Instituut garandeert ten aanzien van de voogdijminister of voogdijstaatssecretaris.

II. Optreden in rechte

Procedure

Een dossier bij het Instituut start gewoonlijk op via een melding via het elektronisch meldingsformulier op de website, via een e-mail of via een oproep op het gratis nummer 0800/12.800. De melder ontvangt een ontvangstbevestiging en – indien nodig – de vraag om bijkomende documenten, zoals bijvoorbeeld een ontslagbrief of screenshots van sms’en over te maken. Vervolgens wordt de melding een eerste maal geanalyseerd door een juridisch dossierbeheerder van het Instituut. In functie van het resultaat van die analyse wordt in principe contact opgenomen met de tegenpartij om hun standpunt over de feiten te bevragen. Op basis van de informatie die zo verzameld wordt, wordt het dossier opnieuw geanalyseerd. Vervolgens wordt gekeken of een bemiddeling in het dossier mogelijk is. Als dat niet het geval is of de bemiddeling niet tot het gewenste resultaat leidt, wordt onderzocht of het aangewezen is om de zaak voor de rechtbank te brengen. Daarbij wordt aan de hand van objectieve

criteria de opportuniteit om in rechte op te treden beoordeeld om zo de middelen waarover het Instituut beschikt optimaal in te zetten. Eerst wordt nagegaan of een dossier tot de strategische prioriteiten van het Instituut behoort, zoals deze door de Raad van Bestuur bepaald worden in het strategisch plan van het Instituut.

In het huidig strategisch plan 2020-2025 worden de volgende acht prioriteiten opgelijst:

1. Loon- en pensioenkloof
2. Glazen plafond
3. Verzoening privé en professioneel leven
4. Seksueel grensoverschrijdend gedrag
5. Partnergeweld
6. Schadelijke praktijken
7. Gezondheidskloof
8. Geweld op en uitsluiting van transgender personen

Zelfs na uitsluiting van de dossiers die niet tot strategische prioriteiten behoren, dringen zich verdere keuzes op: binnen het huidige budgettaire kader is het onmogelijk om alle slachtoffers van gendergerelateerde discriminaties of geweld in een eventuele rechtszaak bij te staan.¹ Daarom wordt aan de hand van een verdere reeks criteria een bijkomende selectie gemaakt. Daarbij worden de ernst van de feiten, de omvang van de problematiek, de maatschappelijke impact, de mogelijke precedentwaarde, het bestaan van lacunes in de Belgische wetgeving of van problematische staande rechtspraak, het gevaar op recidive of herhaling, het aantal getroffen slachtoffers en de bescherming van de belangen van niet-geïdentificeerde slachtoffers in aanmerking genomen.

Het is de directie van het Instituut die collegiaal beslist of het Instituut zich in een dossier burgerlijke partij stelt. De Raad van Bestuur van het Instituut wordt geïnformeerd over deze beslissingen zodat de bestuursleden zich ervan kunnen vergewissen dat deze beslissingen kaderen in de uitvoering van de strategische prioriteiten van het Instituut, zoals deze vastgelegd werden door de Raad van Bestuur.

Het Instituut treedt in het kader van deze juridische missie op ter ondersteuning van het slachtoffer, maar dient daarbij het algemeen belang. In de praktijk kan dit enkel gerealiseerd worden met de medewerking en toestemming van het betrokken slachtoffer. Het Instituut stelt dan ook een advocaat aan om de eigen belangen van het Instituut te behartigen. In zoverre die eigen belangen van het Instituut gelijklopen met de belangen van het slachtoffer impliceert dit dat er geen andere kosten door

¹ Voor de volledigheid wordt hier wel opgemerkt dat het Instituut steeds iedereen informeert die hen contacteert met vragen over het wettelijk kader inzake gendergelijkheid.

het slachtoffer gedragen moeten worden. Het Instituut betaalt dus een advocaat met betrekking tot de *eigen* burgerlijke partijstelling.

Soms heeft het slachtoffer echter nog andere belangen dan diegenen die het Instituut vanuit diens wettelijke opdracht verdedigt, bijvoorbeeld wanneer een ontslag aangevochten wordt omwille van geslachtsdiscriminatie maar ook omwille van andere redenen die geen verband houden met geslacht. In dat geval worden de kosten verbonden aan de verdediging van de andere belangen betaald door het slachtoffer.

Wanneer echter de belangen van een slachtoffer en het Instituut in de loop van de procedure uit elkaar zouden lopen – een situatie die zich in de praktijk zelden voordoet – dient door het slachtoffer alsnog een andere advocaat aangesteld te worden om haar of zijn belangen die afwijken van die van het Instituut te bekostigen.

De financiële mogelijkheden van het slachtoffer spelen geen rol in de beslissing of het Instituut al dan niet in de rechtszaak tussenkomt. De wettelijke opdracht van het Instituut is immers niet om rechtsbijstand te verlenen aan mensen met beperkte financiële middelen.

Ook de bekendheid van de betrokkenen – slachtoffers of daders – is geen element in de beslissing om al dan niet in rechte op te treden. In veruit de meeste rechtszaken waarin het Instituut optreedt als burgerlijke partij is de media-aandacht beperkt of zelfs onbestaande.

[Aanstelling van advocaten om in rechte op te treden](#)

Wanneer de directie van het Instituut besluit om een rechtszaak aan te spannen, wordt een advocaat aangesteld. Ook een overheidsinstelling heeft recht op de vrije keuze van een advocaat. De relatie tussen een advocaat en diens cliënt wordt immers gekenmerkt door de vrije keuze van vertegenwoordiging, door een vertrouwensband en vertrouwelijkheid. Als overheidsinstelling is het Instituut principieel onderworpen aan de Overheidsopdrachtenwet. Voor overheidsopdrachten voor diensten van een advocaat bevat de Overheidsopdrachtenwet een uitzondering. Met name valt de vertegenwoordiging in rechte van een cliënt door een advocaat, in het kader van een procedure voor een rechter, niet onder de gedetailleerde regels op de gunning van overheidsopdrachten, voorzien in de Overheidsopdrachtenwet, en dit op grond van het artikel 28, §1, 4°, a) van die Wet. Voor dergelijke diensten voorziet het Koninklijk besluit van 18 april 2017 inzake de plaatsing van overheidsopdrachten in de klassieke sectoren enkele minimale gunningsregels. Bij het aanstellen van advocaten past het Instituut steeds de beginselen van gelijkheid, transparantie en mededinging toe.

De aanstelling van een advocaat gebeurt bij het Instituut steeds volgens dezelfde procedure: nadat de directie besloten heeft om in rechte op te treden en een advocaat aan te stellen, bereidt de dossierbeheerder de keuze voor een advocaat voor. Deze overheidsopdrachten worden geplaatst na raadpleging, indien mogelijk, van de voorwaarden van meerdere advocaten.

De dossierbeheerder neemt daartoe per e-mail contact op met drie advocatenkantoren waarbij de (juridische) feiten van het dossier worden geschetst, net als de stand van het dossier en de concrete opdracht voor het advocatenkantoor (bijvoorbeeld het opstellen van een advies of verjaringsstuitende ingebrekestelling, de opstart van gerechtelijke procedure etc.). Er wordt de advocaten gevraagd om alle relevante informatie mee te delen, zoals hun ereloonarieven (en eventuele bijkomende administratieve kosten), hun expertise in het rechtsdomein waarop de zaak zich situeert (bijvoorbeeld inzake arbeidsrecht, verzekeringsrecht, strafrecht, ...) en hun expertise inzake de thematiek die in de zaak aan de orde is (bijvoorbeeld zwangerschapsdiscriminatie, geslachtsdiscriminatie, wraakporno, belaging, ...). De advocaten krijgen hiervoor een redelijke en duidelijk afgebakende termijn.

Gelet op het aantal advocaten waarmee wordt samengewerkt, heeft het Instituut een goed beeld van wat competitieve ereloonarieven zijn. Er wordt dan ook steeds onderhandeld over het uurtarief qua erelonen dat aangerekend zal worden. De overgrote meerderheid van de advocaten waarmee het Instituut samenwerkt, hanteert bovendien een bijzonder, verlaagd tarief net omdat het Instituut een mensenrechtenorganisatie is. De kosten variëren naargelang de complexiteit van het dossier, de rechtstak, het aantal slachtoffers en in welke aanleg het tot een definitieve uitspraak komt. Aangezien het niet te voorspellen is hoe een rechtsprocedure precies zal verlopen – zullen er tussenvonnissen nodig zijn, wordt er in beroep of in cassatie gegaan, etc. – is het onmogelijk om op voorhand een totaalkost per zaak af te spreken.

Deze werkwijze resulteert in een samenwerking met een relatief groot aantal advocaten en advocatenkantoren. In 2020 met 55 advocaten bij 18 advocatenkantoren, in 2021 met 55 advocaten bij 23 advocatenkantoren.